

aréna
91609
komorní scéna

vás zve na premiéru hry

S NADĚJÍ,

Milovali jsme Sovětský svaz, a zároveň jsme se ho báli

I BEZ NI

S NADĚJÍ, I BEZ NÍ

Česká a světová premiéra 21. 1. 2012

Další uvedení: 26. 1., 2. 2., 17. 2. a 20. 2. vždy v 18.30 hodin

Autor: Tomáš Vůjtek

Režie: Ivan Krejčí

Scéna a kostýmy: Milan David

Hudba: Nikos Engonidis

Dramaturgie: Tomáš Vůjtek

Hrají:

Alena Sasínová-Polarczyk

Marek Cisoovský

Albert Čuba a Chór

(Michal Moučka, René Šmotek,
Vladislav Georgiev,

Petra Kocmanová,

Zuzana Truplová)

Vstupenky si můžete rezervovat v pokladně KSA

Telefon: 595 155 595, e-mail: rezervace@divadloarena.cz

PROSÍME CHOĎTE VČAS,

po zahájení představení není možný přístup do hlediště.

Autorská práva k představení zastupuje AURA-PONT, divadelní
a literární agentura, spol. s r.o., Radlická 99, Praha 5

Nositele autorských práv k hudbě zastupuje DILIA, divadelní,
literární, audiovizuální agentura, Krátkého 1, Praha 9

Divadelní inscenace realizujeme za finanční podpory Ministerstva
kultury České republiky.

Činnost Komorní scény Aréna, příspěvkové organizace statutárního
města Ostrava, je financována z rozpočtu města Ostravy.

OSTRAVA!!!

LANDERSON
ADVERTISING

Příběh Josefy Slánské v ostravské inscenaci hry S nadějí, i bez ní

Komorní scéna Aréna, nejmladší a nejmenší ostravské divadlo, odehraje v pátek 26. října 2012 v 19:30 hod v Divadle komedie inscenaci hry Tomáše Vůjtky S nadějí, i bez ní. Bude to v rámci festivalu Ostrava v Praze!!!, jehož se účastní i další ostravské scény.

S nadějí, i bez ní napsal dramaturg Arény, Tomáš Vůjtek, pro představitelku hlavní role, Alenu Sasínovou-Polarczyk. Hra vychází z knihy vzpomínek Josefy Slánské, která se v díle nazvaném Zpráva o mém muži, pokusila očistit jméno svého manžela, bývalého prvního tajemníka KSČ, Rudolfa Slánského. Ten byl odsouzen v rámci velké stranické čistky, jež na Stalinův příkaz probíhala ve všech satelitních zemích tehdejšího sovětského bloku a nevyhnula se ani Československu. Rudolf Slánský tak byl popraven během procesů, na jejichž počátku sám stál.

Hra sama je reflexí hrůzných dějin českého komunismu a potažmo našich moderních dějin vůbec, neboť končí až v 90. letech minulého století. S nadějí, i bez ní je ale napsána s humorem, který je často sarkastický, místy i hodně černý, a dává tak divákům možnost vymezit se k situacím, které sledují.

Hra S nadějí, i bez ní se v soutěži o Cenu Alfréda Radoka za rok 2009 umístila na druhém místě (první místo nebylo uděleno) a v lednu 2012 měla českou premiéru na prknech Komorní scény Aréna.

„Text hry se opírá o vzpomínkovou prózu Josefy Slánské *Zpráva o mém muži* (Svoboda, Praha 1990). Citace jsou pokud možno doslovné, aby se v co největší míře zachovala ideová autentičnost promluv hlavní postavy. Rovněž vycházím z knihy rozhovorů Karla Bartoška *Český vězeň*, v níž je také kapitola věnovaná Josefě Slánské (Ladislav Horáček, Praha 2001). Atmosféru doby ilustrují citace z dobového tisku a tehdejší literatury. V tomto ohledu pro mě byla nejvíce inspirující kniha *Proces s vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským* (Orbis, Praha 1953).“

Autorská poznámka Tomáše Vůjtky

Hru S nadějí, i bez ní napsal její autor, Tomáš Vůjtek, pro tebe. Jaký je to pocit, být herečkou, pro niž jsou psány hry?;-) To se dnes zase tak často neděje...

„Neděje, máš pravdu. Kdysi jsme s Tomem hovořili o nějaké „rozhlasovce“, že by bylo fajn, kdyby něco napsal, poněvadž práci v rozhlase miluji a dobrých textů je jako šafránu, a Tom mi přinesl „Slánskou“! Šok! Divadelní hra oceněná Radokem a já místo před mikrofonem stojím před plným hledištěm. Pocit šílený!!! Zodpovědnost vůči autorovi a hluboká výčitka sobě, proč jsem to jen vyslovila!

A nepíše se pro mě hry. Jen dvě. Tahle a pak Renata Putzlacher pro mne napsala mou osudovou ženu – Almu Mahlerovou. Toť vše.“

Z rozhovoru s Alenou Sasínovou-Polarczyk, představitelkou hlavní role nazvané Ona

---

Všude je sice uváděno, že hra S nadějí, i bez ní je napsána podle knihy vzpomínek Josefy Slánské, ale co divák v Aréně vlastně uvidí?

„To je velice těžká otázka. protože jsme teprve v počátcích práce. Kdyby se nám povedlo to, co chceme, tak nejspíš uvidí příběh ženy, která propadla víře v komunistickou stranu a která se pokouší znovu interpretovat historii, když jí strana popravila manžela. Je to příběh ženy, která se možná snaží dobrat pravdy, ale nakonec ji spíše retušuje. A Tomáš Vůjtek to napsal krásně, protože tam figurují zlí klauni (jak my je nazýváme), vyšetřovatelé, kteří jsou tam ale, de facto, za nás. Snaží se postavě jménem Ona vysvětlit a ukázat pravdu, ale Ona odmítá některé věci přijmout. A tak ji usvědčují ze lži a z toho, že ty vzpomínky jsou vlastně její obhajobou manžela a velice nepřesnou zprávou o době. že ve skutečnosti nedokáže opustit ideologii strany a podívat se pravdě do očí. Chceme, aby to byla inscenace velice zábavná, možná spíše krutě zábavná, s velkými hereckými příležitostmi. Bude to, doufáme s nadějí, jakýsi krutý kabaret dějin skoro brechtovského ražení.“

Z rozhovoru s Ivanem Krejčím, režisérem inscenace S nadějí, i bez ní

Tomáš Vůjtek

S nadějí, i bez ní - pátek 26. října 2012 v 19:30 hodin v Divadle Komedie.

Režie: Ivan Krejčí

Scéna a kostýmy: Milan David

Hudba: Nikos Engonidis

Dramaturgie: Tomáš Vůjtek

Hrají: Alena Sasínová - Polarczyk, Marek Cisovský, Albert Čuba, Petra Kocmanová, Zuzana Truplová, Vladislav Georgiev, René Šmotek, Vlastimil Burda

Více na www.divadloarena.cz

Tomáš Vůjtek
S nadějí, i bez ní

Režie: Ivan Krejčí
Scéna a kostýmy: Milan David
Hudba: Nikos Engonidis
Dramaturgie: Tomáš Vůjtek
Inspice: Vojtěch Orenič
Text sleduje: Kamila Holáňová

Osoby a obsazení:

Ona Alena Sasínová - Polarczyk
První Marek Cisovský
Druhý Albert Čuba
Chór Zuzana Truplová
Petra Kocmanová
Vladislav Georgiev
Michal Moučka
René Šmotek

autorská poznámka:

Text hry se opírá o vzpomínkovou prózu Josefy Slánské *Zpráva o mém muži* (Svoboda, Praha 1990). Citace jsou pokud možno doslovné, aby se v co největší míře zachovala ideová autentičnost promluv hlavní postavy. Rovněž vycházím z knihy rozhovorů Karla Bartoška *Český vězeň*, v níž je také kapitola věnovaná Josefě Slánské (Ladislav Horáček, Praha 2001). Atmosféru doby ilustrují citace z dobového tisku a tehdejší literatury. V tomto ohledu pro mě byla nejvíce inspirující kniha *Proces s vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským* (Orbis, Praha 1953).

Komunisté a jejich procesy

V poválečném Československu se komunistická strana těšila zcela mimořádné přízni voličů. Byla nejmasovější politickou stranou a v roce 1946 přesvědčivě zvítězila v parlamentních volbách. V očích mnoha Čechů a Slováků byla jedinou politickou stranou, která zaručí takové změny, jež napříště znemožní opakování traumatizujících momentů našich moderních dějin, jakými byly hospodářská krize a Mnichov. Proto se i v únoru 1948 setkala s masovou podporou, kterou představovaly tisícíhlavé davy v ulicích, jak je známe z dobových záběrů. Jejím oficiálním potvrzením pak byly i výsledky parlamentních voleb z 30. května 1948. Možnost nevolit tzv. „jednotnou kandidátku Národní fronty“ a vhodit místo ní do volební urny „bílý lístek“ využilo v Čechách jen 9,32 % voličů a na Slovensku 13,98% voličů. Tyto volby rozhodně nebyly svobodné, ale možnost vyjádřit nesouhlas s politickým vývojem zde přece jen byla.

Aktivní odmítnutí únorového komunistického převratu bylo demonstrováno až na XI. Všesokolském sletu v Praze v červenci 1948 a na pohřbu prezidenta Beneše v září téhož roku. Ti, kteří s novým režimem nesouhlasili, většinou emigrovali do demokratické ciziny, část ale zůstala a začala organizovat ozbrojený boj. Tento protikomunistický odboj však Státní

bezpečnost infiltrovala svými agenty a úspěšně jej zlikvidovala. Kdo se postavil proti režimu, ať už se zbrání v ruce, nebo „jen“ rozšiřováním protistátních letáků, byl nemilosrdně smeten.

Zároveň však veřejnosti komunisté ukazovali svou vlídnější tvář. Strana se otevírala „všem poctivým Čechům a Slovákům“ a tato agitační kampaň byla velice úspěšná. V listopadu 1949 měla KSČ již 2,6 miliónů členů, což bylo neuvěřitelných 22% obyvatelstva (každý třetí dospělý občan!). Dokonce se uvažovalo o vlastní, československé cestě k socialismu, která nebude jen slepě kopírovat moskevský vzor. Jejím výrazem byly Gottwaldovy sliby, že kolchozy se u nás zakládat nebudou a že nedojde ani k likvidaci živností a malých podniků. Z tohoto snu však Gottwald brzy procitl. Když se na podzim 1948 setkal v Moskvě se Stalinem byl ostře kritizován za příliš samostatný postup v únoru 1948 a za další chyby, jichž se KSČ dopustila. Výsledkem této kritiky bylo schválení zákona o JZD v únoru 1949 a likvidace samostatných živností v dalším kole znárodnování. Gottwald věděl moc dobře, že Stalinovi se neodporuje.

V létě 1948 se Stalin nepohodl s vůdcem jugoslávských komunistů Titem, který se odmítal řídit kremelskými instrukcemi. Tato roztržka přivedla Stalina k závěru, že je třeba zastrašit komunistické vůdce v sovětském bloku, aby se již nikdy obdobná vzpoura nemohla opakovat. Osvědčenou metodou, jak se zbavit potenciálních odpůrců, kterou si Stalin osvojil již v průběhu třicátých let, byly vykonstruované politické procesy. Následoval tedy proces s albánskými komunisty v čele s Kočou Dzoze, kteří byli obviněni se spolupráce s Titem, proces s bulharskými komunisty a jejich generálním tajemníkem Trajčo Kostovem, obviněnými z protisovětské propagandy, a především vzorový proces, inscenovaný sovětskými poradci Lichačevem a Makarovem, v němž byl maďarský ministr zahraničí a bývalý ministr vnitra László Rajk odhalen jako špión, který chtěl v Maďarsku nastolit kapitalismus. Popravy do té doby všemocných komunistických funkcionářů byly pro zasvěcené jasným varováním, že Kreml je jediným skutečným vládcem, který rozhoduje o vině i nevině, a nikdo z nich se proto nemůže cítit bezpečně. V důsledku této logiky pak začalo i hledání československého Rajka a na podzim 1949 přijeli do Prahy sovětsí bezpečnostní poradci.

KSČ proti vykonstruovaným politickým procesům v zásadě nic neměla, pokud ovšem sloužily jejímu zápasu o moc s demokratickou opozicí. O jejich inscenování se pokoušela již před únorem 1948, ale v prostředí stále ještě demokratického státu se tyto metody zatím ještě nedaly použít (takto byl rozpracován proces s funkcionáři slovenské Demokratické strany Milošem Bugárem a Jánem Kempným, proces s generálním tajemníkem Československé strany národně socialistické Vladimírem Krajínou, který měl být obviněn z kolaborace s Němci, a proces s bývalým důstojníkem čs. armády Pravomilem Reichlem, válečným hrdinou se třemi válečnými kříži, který byl odsouzen na doživotí za proamerickou špionáž). Prvním poúnorovým politickým procesem byl proces s údajnými vrahy komunistického funkcionáře Augustina Schramma v listopadu 1948, jehož výsledkem byly tři tresty smrti. V lednu 1949 byl k smrti odsouzen generál Heliodor Píka, který byl za války velitelem čs. vojenské mise v SSSR a byl velmi dobře informován o praktikách sovětské tajné služby (Gottwald k němu za války cítil přátelské sympatie a zval ho k sobě do hotelu Lux na partičku mariáše, ale to vše muselo být zapomenuto, když na pokyn z Moskvy zamítnul Píkovu žádost o milost). V listopadu 1949 byli popraveni členové ilegálních organizací, které podle komunistických vyšetřovatelů připravovaly ozbrojený puč. Probíhaly také vykonstruované procesy s duchovními a zemědělci, kteří odmítali vstoupit do družstev a byli podle sovětského vzoru označováni za „kulaky“.

Ale tím nejvýznamnějším procesem s představiteli politické opozice byl „proces s vedením záškodnického spiknutí“, který proběhl na přelomu května a června 1950. Poprvé se na jeho přípravě podíleli sovětsí poradci Lichačev a Makarov, kteří do role hlavní obžalované prosadili JUDr. Miladu Horákovou. Tento ukázkový „monstrproces“ proběhl ve

stylu velkých stalinistických procesů 30. let za zvýšeného a kontrolovaného zájmu médií. Do soudní síně byly nošeny koše s rezolucemi pracujících, kteří „spontánně“ žádali nejvyšší tresty pro obviněné. Padly čtyři rozsudky smrti, které byly vykonány 27. června 1950. Milada Horáková byla popravena jako poslední, snad aby jako vůdce skupiny co nejvíce trpěla.

Sovětské poradce však měli především zájem na odhalení „československého Rajka“, a proto chtěli provést čistku i v samotné komunistické straně. Gottwald to zpočátku odmítal, ale když si na podzim 1949 poradci stěžovali do Moskvy, změnil názor a zatýkání v řadách KSČ už raději nebránil. Prvními zatčenými byli Eugen Löbl, první náměstek ministra zahraničního obchodu, a Artur London, náměstek ministra zahraničních věcí. Zatčen byl i ministr zahraničních věcí Vladimír Clementis, který v srpnu 1939 v novinovém článku odsoudil Stalinův pakt s Hitlerem, což ho po válce mělo stát život. Stalinovi se ale zdálo, že „vyšetřování“ nejde dost rychle a Lichačeva s Makarovem odvolal a na jejich místo byl dosazen Vladimír Bojarskij. Ten měl za úkol najít hlavu celého spiknutí. V tomto směru rozhodujícím krokem bylo zatčení „moravského markraběte“, brněnského krajského tajemníka KSČ Otty Šlinga v říjnu 1950.

Šling měl německožidovský původ, účastnil se občanské války ve Španělsku a druhou světovou válku strávil v britském exilu, což z něj dělalo vhodného kandidáta na roli zrádce a špióna. V Brně si svým energickým vystupováním vydobyl silnou pozici a patřil ke stoupencům československé cesty k socialismu. Nekonvenčními metodami získával sympatie veřejnosti a zvláště mládeže ke KSČ, jak o tom svědčí jeho akce „Mládež vede Brno“, během níž se na tři dny v květnu 1949 stáhli ze svých míst všichni vedoucí pracovníci z úřadů a podniků a namísto nich nastoupili mladí svazáci, kteří sice neměli zkušenosti, zato měli ten pravý komunistický elán.

Postupně vznikl jedenáctistránkový seznam údajných Šlingových spojenců. Hlavní otázkou, která trápila sovětské poradce, bylo, zda v čele spiknutí stojí skutečně Šling, nebo někdo ještě výše postavený, jak by tomu mohla napovídat podpora, kterou měl na ÚV KSČ. Činnost krajských tajemníků řídila z titulu své funkce tajemnice ÚV KSČ Marie Švermová, se kterou Šling, jak se při výsleších přiznal, krátce po válce udržoval intimní poměr. Švermová patřila k zakládajícím členům strany a jako vdova po národním hrdinovi Janu Švermovi se těšila všeobecné úctě. Také ona byla zastánkyní československé cesty k socialismu a její opuštění, tedy zakládání družstev a znárodnění majetku drobných živnostníků, chápala jako zradu a podvod na voličích a nijak se tím netajila. Její bratr byl sice generálem StB, ale ani to ji nezachránilo před internací (ani jeho před popravou). Jejím zatčení předcházela „likvidační“ projev ministra informací Václava Kopeckého, který jí nikdy neodpustil, že odmítla jeho nabídku k sňatku.

Vznikla tak první koncepce spiknutí, podle níž byli Šling a Švermová organizátory vnitrostranického puče, který měl svrhnout Gottwalda, Slánského a Zápotockého. Obdobné cíle měli mít i tzv. slovenští buržoazní nacionalisté Clementis, Husák a Novomeský. Slabinou této koncepce však bylo, že ani při nejlepší vůli nespĺňovala parametry mezinárodního spiknutí, jehož československou variantu chtěli sovětské poradce odhalit.

V únoru 1951 proto dochází k pozvolné změně ve vyšetřování. Šling při výsleších dokazoval svou nevinu tím, že se odvolával na příkazy nejvyšších stranických činitelů a politickou nedotknutelnost jejich jmen, aby tak poukázal na absurdnost svého případu. Díky tomu se v protokolech stále častěji objevovalo jméno generálního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského. Čeští vyšetřovatelé tomu zprvu nevěnovali pozornost, ale sovětské poradce jim tento fakt náležitě osvětlili. V říjnu 1951 se velitelem sovětských poradců stal Alexej Besčasnov a výpovědi vyslýchaných začaly být cíleně vedeny proti Slánskému (Marie Švermová se tak dostala na vedlejší kolej a v procesu vypovídala jako svědek, nikoli jako obžalovaný - její vlastní proces pak následoval).

Rudolf Slánský pocházel z bohaté židovské rodiny a jako novinář a politik patřil ke „karlínským klukům“ (Gottwald, Slánský, Šverma, Kopecký), radikálnímu křídlu KSČ, které se na V. sjezdu v roce 1929 zmocnilo vedení strany a bylo řízeno přímo z Moskvy. V roce 1935 byl společně s Gottwaldem zvolen poslancem za KSČ do Národního shromáždění. O rok později, když byl na Gottwalda vydán zatykač a Gottwald utekl do Moskvy, společně se svým stranickým přítelem Janem Švermou fakticky vedli stranu a byli odpovědní za prosazování nové orientace politiky moskevské Kominterny na lidovou frontu proti fašismu. Byli přitom kritizováni za „oportunistickou politiku“, a oba proto provedli důkladnou sebekritiku. Svou věrnost Stalinovi pak Slánský znovu projevil v létě 1936, kdy horlivě obhajoval moskevský proces s Kameněvem, Zinověvem a dalšími funkcionáři bolševické strany. V Rudém právu tehdy tvrdil, že sovětský soud právem a ve jménu skutečné lidskosti dal zastřelit fašistické agenty. Po obsazení Sudet na podzim 1938 opustil jako komunista židovského původu republiku a s rodinou žádal o azyl v Moskvě. Ten mu byl udělen až na Gottwaldův zásah („oportunistická politika“ se v Moskvě jen tak neodpouští). Během války pracoval se svou ženou Josefou v sovětském rozhlasu jako vedoucí vysílání pro střední Evropu. V roce 1943 byla v Moskvě za bílého dne unesena jejich tříměsíční dcera Naděžda a nikdy se nevyšetřilo, kdo tento únos zorganizoval. O rok později byl Slánský spolu s Janem Švermou vyslán jako komunistický delegát do štábu připravujícího Slovenské národní povstání. V listopadu téhož roku při přechodu přes Chabenec vyčerpaný Šverma zahynul, což bylo později při procesu Slánskému kladeno za vinu (schválně mu dal malé boty). Do poválečného Československa se vrátil ve funkci generálního tajemníka KSČ a úspěšně organizoval stranu na její cestě k převzetí moci. Po únoru se stranický a státní aparát vzájemně propojil a Slánský začal ovlivňovat i exekutivu, což zvláště nelibě nesl předseda vlády Antonín Zápotocký. Angažoval se také při přípravách politických procesů, ale dlouho se bránil pozvání sovětských poradců. Snažil se zabránit tomu, aby byli „nepřátelé“ hledáni v řadách stranického aparátu. V lednu 1951 se v Moskvě účastnil tajné porady šéfů stran a ministrů obrany. K přednesení československého referátu vyzval Molotov překvapivě ministra obrany Čepičku, nikoli jeho autora Slánského. To byl první signál, že se Slánským není „něco“ v pořádku. A když pak 31. července 1951 oslavoval své padesátiny, obdržel sice nejvyšší vyznamenání Řád socialismu a blahopřání od většiny komunistických stran, z Moskvy však žádná zdravice nepřišla.

Vyšetřovatelé byli poradci navedeni na novou linii připravovaného procesu, kterou měl být sionismus. Bylo poukazováno na skutečnost, že nejdůležitější stranické úřady jsou obsazeny komunisty židovského původu (Šling, Slánský). Stále však chyběl důkaz, na jehož základě by mohl být Slánský zatčen. V listopadu 1951 se Státní bezpečnosti dostal do rukou dopis, který exilová zpravodajská organizace OKAPI, vedená Františkem Moravcem, adresovala „Velkému metaři“. Příjemce dopisu byl varován, že se může stát další obětí východoevropských čistek, a zároveň mu byl nabízen bezpečný odchod ze země. „Velkým metařem“ byl míněn Slánský, který „zametl“ s československou demokratickou opozicí, a dopis, o kterém ale neměl ani tušení, jej měl přimět k emigraci, a v případě prozrazení jej zdiskreditovat. Sověští poradci prohlásili, že adresátem je skutečně Slánský, a se svým podezřením seznámili Moskvu. Tajemník ÚV KSSS Anastas Mikojan pak v Praze osobně Gottwaldovi předal Stalinův písemný příkaz k zatčení Slánského. Gottwald nejprve váhal, ale když mu Mikojan pohrozil, že za Slánského případný útěk ponese osobní odpovědnost, pochopil, že nemá na výběr. A tak 23. listopadu 1951, v den svých pětapadesátých narozenin, vydal pokyn k okamžitému zatčení Rudolfa Slánského.

Příprava procesu trvala od srpna do konce října 1952. Protistátní spiklenecké centrum v čele s Rudolfem Slánským, jak zněl oficiální název této skupiny obžalovaných, tvořilo čtrnáct komunistů, z nichž někteří se poprvé setkali až v soudní síni. Byli zde funkcionáři, kteří měli přímý podíl na krvavém púnorovém teroru (Slánský, Reicin, Šváb), ale byli zde i

odborníci, kteří s represáliemi neměli vůbec nic společného (Margolius, Frank, Frejka). Antisemitská linie procesu byla zřetelně patrná, vždyť jedenáct ze čtrnácti obžalovaných mělo židovský původ. Po děsivém fyzickém i psychickém utrpení se všichni obžalovaní naučili své výpovědi nazpaměť. Nic nebylo ponecháno náhodě, vše bylo připraveno do posledního detailu. Byli s nimi nacvičeny i pohyby rukou a těla a byla stanovena i délka odmlk. Věděli, že kdyby se odchyli od předepsané výpovědi, budou jim vypnuty mikrofony. Ale i tak vysílal rozhlas proces s 15 minutovým zpožděním, ačkoli oficiálně mělo jít o přímý přenos.

Hlavním žalobcem byl Josef Urválek, který 20. listopadu 1952 proces zahájil. Urválek ve své obžalobě spiklence obvinil ze zločinu velezrady, vyzvědačství, sabotáže a vojenské zrady. Měli po vzoru Jugoslávie vyvést Československo z řad lidově demokratických států, sabotovali budování socialismu v zemi, podporovali mezinárodní sionismus a stát Izrael a připravovali svržení a smrt Klementa Gottwalda. Advokáti nesměli svým klientům říct, že hlavní žalobce pro ně bude požadovat trest smrti. Sami obžalovaní, kteří svou vinu přiznávali v pečlivě naučených formulacích, pak paradoxně žádali pro sebe nejtvrďší trest. Rozsudek byl vyneseno 27. listopadu 1952. Všech čtrnáct obžalovaných bylo shledáno vinnými ve všech bodech obžaloby. Gottwaldovým rozhodnutím bylo vyneseno jedenáct rozsudků smrti a tři doživotní tresty pro Londona, Hajdů a Löbla. Jedenáct odsouzených k smrti žádalo prezidenta republiky o milost, ale Gottwald jim ji neudělil (v tom opět poslechl Stalina, sám už nerozhodoval o ničem). Rozsudek byl vykonán 3. prosince 1952 v ranních hodinách na dvoře pankrácké věznice. Poslední slova Otty Šlinga byla vyznáním přesvědčeného komunisty: „Pane předsedo, přeji komunistické straně, československému lidu a prezidentu republiky plný zdar. Nikdy jsem nebyl špiónem“. Slánský byl před smrtí o něco stručnější: „Mám, co jsem si zasloužil“.

Až do roku 1954 se na Pankráci popravovalo mimořádně krutým způsobem, který byl zaveden po válce, na šibenici typu „prkno“. Na silném prkně byl hák, na který se pověsilo škrtidlo. Nešlo tedy o oprátku. Ve spodní části šibenice byla kladka, přes ni vedlo lano, jímž měl odsouzený spoutané nohy. Za lano tahal na druhém konci katův pomocník. Odsouzený se pomalu udusil. U popravy byl přítomen lékař, který po zahájení škrcení v určitých časových intervalech vystoupil na schůdky a fonendoskopem poslouchal srdce odsouzeného. Mohlo tak trvat až čtvrt hodiny, než konstatoval smrt.

V září 1953 rozhodl politický sekretariát ÚV KSČ nepopravovat již odsouzené osoby. Výjimkou bylo prosincové schválení hrdelního trestu Osvaldu Závodskému, zdůvodněné tím, že jako náčelník StB trpěl provokační a násilné metody a nijak nezakročil proti jejich používání. Členové sekretariátu přitom dobře věděli, že bezpečnost tyto metody používala i po zatčení Závodského (leden 1951) a že je pravděpodobně uplatnila i proti němu. Závodský byl popraven 19. března 1954 a stal se tak posledním popraveným komunistickým funkcionářem v rámci stranických čistek.

Se změnou politického ovzduší po Stalinově a Gottwaldově smrti se i v Československu začali množit stížnosti obětí a jejich příbuzných na nezákonné rozsudky. Vedení KSČ se rozhodlo vytvořit komisi pro prošetření nedůsledností a nezákonností při vyšetřování, ale odhalování těchto nepravostí a křivd, kterým se eufemisticky říkalo deformace, nebylo v zájmu tehdejších vládnoucích funkcionářů, protože sami na nich měli nezanedbatelný podíl. Rehabilitací postižených členů komunistické strany se postupně zabývaly čtyři komise: Baráková (1955-57), Kolderova (1962-63), barnabitská (1963) a Pillerova (1968-9, pak do roku 1971 v čele s Kempným). Tyto komise rehabilitovaly (občanskoprávně i společensky) částečně či úplně oběti vnitrostranických čistek, vrátily jim členství ve straně, vyplatily finanční odškodnění a některým dokonce udělily řády a vyznamenání (Osvald Závodský byl na jaře 1968 vyznamenán Řádem republiky in memoriam).

Krky, hrdla a chřtány

Komunistický manifest, který byl poprvé vydán v únoru roku 1848 v Londýně jako brožura o 23 stranách, má velmi hutný a úderný závěr: „Komunisté pokládají za nedůstojné, aby tajili své názory a úmysly. Prohlašují otevřeně, že jejich cílů lze dosáhnout jen násilným svržením celého dosavadního společenského řádu. Necht' se panující třídy třesou před komunistickou revolucí! Proletáři v ní nemají co ztratit, leda své okovy. Dobýt mohou celý svět. Proletáři všech zemí, spojte se!“.

My s tímto textem pracujeme v naší inscenaci, kde jej necháváme skandovat chórem jako voiceband. Revoluční odhodlání z něho přímo prýští a mladistvé srdce plné spravedlivého hněvu v něm tepe jako rozbuška. Nadarmo se neříká, že kdo není komunistou ve dvaceti, nemá srdce, a kdo jím je ve třiceti, nemá rozum. Ve svých třiatřiceti letech se Klement Gottwald stal poslancem a 21. prosince 1929 pronesl na půdě parlamentu svůj první projev v jehož závěru nepřiliš rozumně přítomným poslancům prozradil, že „my se od ruských bolševiků do Moskvy chodíme učit, jak vám zakroutit krk“. Tato věta Gottwalda proslavila, ale nás by spíš mělo zajímat, co vše jí v projevu předcházelo. Výtky, jež Gottwald, adresuje tehdejší vládě, která měla za úkol vyvést republiku z hospodářské krize, totiž nepříjemně připomínají stav naší současné politiky.

„Nová vláda a nový parlament začaly svoji práci několika příznačnými, typickými, ba symbolickými činy. Za prvé navalily na chudé poplatnictvo 2.5 miliardy nových daní ve formě prodloužení zákona o daní z obratu a úředních dávkách

.....

Vládní prohlášení praví, že hlavním úkolem nové vlády bude hledat a nalézt prostředky k odstranění hospodářské krize. Jak si to představujete, to jste již ukázali.

Budete chtít zvýšit daně nepřímé, spotřební, budete chtít zrušit poslední zbytky ochrany nájemníků a zvýšit činže....

....

Budete chtít daněmi, poplatky a exekucemi přivést na buben další desetitisíce malozemědělských usedlostí a celé vaše žvanění o „odstranění“ zemědělské krize nemá žádný jiný smysl než ten, abyste poslední krejčary, které ještě zůstanou v kapsách maloročníků, vytáhli, abyste přivedli na buben poslední ještě jakž takž samostatnou drobnou usedlost. Budete zkrátka a dobře chtít řešit krizi vašeho prohnitého režimu na účet pracujícího lidu.

.....

Štve daňového exekutora na domkáře a malého živnostníka pro nezaplacení několika korun daně, ale podle týchž svých zákonů snižujete a odepisujete stamiliony daní fabrikantům a velkostatkářům.“

Když se pak Klement Gottwald po válce vrátil z Moskvy domů, splnil, co kdysi slíbil, a zakroutil krkem všem, kdo se mu postavili. A bylo hodně těch, kdo mu přitom tleskali, alespoň do té doby, než přišla řada i na ně. Naštěstí Gottwald už dávno není mezi námi, a tak si naši kmotři a tuneláři i zasloužilí členové dozorčích rad můžou dopřávat vše, co hrdlo ráčí a kolik jim chřtány dovolí. Ale je taky možné, že pravdu má Antonín Zápotocký a že skutečně „vstanou noví bojovníci“. Možná už teď sepisují své projevy a chystají si řeč, která bude ještě delší než ta Gottwaldova, a přitom ani ta nebyla zrovna krátká. Argumentů jim poskytujeme denně víc než dost. A je taky možné, že ti noví bojovníci nebudou ani rudí, ale třeba hnědí. Na barvě nesejde, jisté ale je, že budou moc dobře vědět, komu se má zakroutit krkem. Ale ani na tom nesejde, protože ve výsledku jim zakroutí nám všem.

Kdo ví, třeba už se to někde učí.

Silnice šedivá

hudba Josef Dobeš, text Saša Razov

1. Na světě je lidí na tisíc
a přece je člověk sám.
Tisíce je cest a ještě víc
a přec nevíš kudy kam.

Žití naše málo radostné je,
naše srdce nikdo nezahřeje,
nikdo nikdy nevyjde nám vstříc
a tak jenom zbývá nám :

REF. Silnice šedivá,
jež vede do polí,
jsme na ní sami dva,
jen my a topoly.

A na té silnici
nenajdeš teplý kout
kde by tvé údy mohly
měkce spočinout.

Marně se ptáš, kde skončí
ta cesta nekonečná před námi.
Život jde dál
cíl je neznámý...

Silnice šedivá,
se šedou únavou,
nakonec zůstane
jen kámen pod hlavou.

2. Jak by moh mít člověk ruku rád,
jež ho ve tvář udeří ?
Jak se může člověk na svět smát,
když mu nikdo nevěří ?

Když ho to, co rád měl, vždycky zradí,
když ho nikdo nikdy nepohladí ?
A tak tulák, nemaje kde spát,
znovu cestu naměří. (Ref.)

Nejsem optimista ani pesimista, jsem hlavně zvědavý

Rozhovor s Ivanem Krejčím

Hru S nadějí, i bez ní zkoušíte v období přelomu roku, premiéru má v půlce ledna. Je pro Vás toto období časem naděje (nový rok = nový nepopsaný list před námi), nebo beznaděje (zase jeden rok skončil)?

„Vy se ptáte v situaci, kdy umřel Václav Havel, a jak říkal Tomáš Vůjtek – dobře už bylo. S Václavem Havlem odchází celý jeden svět, svět určitého postoje a vzniká velká díra. Takže ta otázka dostává úplně jiný rozměr. Ale jinak, obecně – vánoce jsou vždy takové usebrání, člověk má čas se zastavit, pokud tedy nepodlehne tomu konzumnímu šílenství, a načerpat nějakou sílu – takže pro mě je to asi čas naděje. Jen nevím, jestli nás čeká něco hezkého v těch dalších letech (*smích*). Ale možná se zase objeví nové myšlenky, nové vize. Já nikdy nepropadám úplně skepsi. Protože v tom pohybu, který je třeba na první pohled strašlivý, se vždy objevují nové věci, které třeba přinesou novou naději. Já doufám, že to tak bude – zatím to tak vždy bylo.“

Jste tedy spíš pesimista, nebo optimista?

„Já nejsem ani pesimista, ani optimista, protože takové mé téma, které se objevuje i v mých inscenacích, je porozumět tomu, „o co tady jde“. Pochopit realitu, výzvy, které před námi stojí, a pokusit se na ně odpovědět. Je to cesta, na níž mohou být vzlety i pády. Nicméně já nepropadám ani optimismu, ani skepsi - tedy někdy jo (*smích*) – ale to jsou průvodní jevy každého snažení, ale tím, že se snažím pochopit, o co tady jde, jsem hlavně zvědavý, co bude. To asi nejvíc (*smích*).

A jde o postoj získaný životem, nebo jste to tak měl odjakživa?

„No, povahou jsem bojovník a vzpurný jsem byl odjakživa, takže z té části je to dané a částečně jde o postoj získaný.“

Lidé, kteří přežili těžké životní situace, v nichž se ocitli třeba nespravedlivě, je ve valné většině přežili díky silné víře. Máte také nějakou svou víru, něco, co Vám pomáhá „přežít“?

„Kdybych to chtěl hodně přehnat, tak věřím v divadlo nebo řekněme v jistou tvořivost, která zabydluje svět. A možná je to i víra, protože dělat divadlo bez víry – co z toho může být, že? Ale to jste mě zaskočila... Nevím, zda věřím v tom klasickém slova smyslu, ale v něco, co nás přesahuje, určitě. A jestli je to tvorba anebo to nazveme jinak... v to věřím.“

A už se stalo, že Vám tato víra pomohla přestát těžké situace?

„Mockrát. Protože když se třeba začne zkoušet nová inscenace, něco se začíná vyjevovat, pomalu vzniká, tak vám to dává úžasnou energii a sílu, protože se stane něco, co vás přesahuje, a to je vždy hrozně povznášející.“

A už Vás někdy naděje a víra opustily úplně?

„Asi ano, ale o tom bych nemluvil. Ale vždycky mě právě divadlo zachránilo (*smích*). A také láska. Má žena se jmenuje Naděžda, což znamená „naděje“, takže mohu říci, že já jsem svou Nadějí potkal.“

Mnozí lidé, kteří byli nejprve např. nadšenými komunisty, se nakonec dostali na úplně opačný názorový pól. Stalo se vám někdy v životě, že jste se pro něco ohromně nadchl, věřil tomu,

nakonec vystřízlivěl a učinil „poučení z krizového vývoje“ a zaujal třeba i opačný názor na danou věc?

„Tak to bych musel hodně zapřemýšlet a vzpomínat, zda jsem se někdy až takhle mýlil... Ale asi ano, v osobním životě jsem učinil řadu chyb, kdy jsem si potom říkal, jestli jsem nebyl blázen atd. Ale pokud je člověk sám k sobě poctivý, tak nakonec zjistí, že k mnohému, co později třeba odmítá, předtím přispěl vydatnou měrou. A já nejsem úplný fatalista, myslím, že si člověk píše částečně svůj osud sám a po nějakém čase dostane možnost nahlédnout, proč se to vše stalo. A pokud tohle člověk pochopí, tak nejde o názorový obrat, ale o přiznání si, že jde o něco, na co si sám „zadělal“. A přiznat si to, to je na tom to nejtěžší. V osobním životě se mi takovéto fatální chyby staly a doufám, že jsem poučení z krizového vývoje učinil *(smích)*.“

Narodil jste se v polovině šedesátých let – vzpomínáte si, kdy jste se poprvé dozvěděl o procesech z 50. let? A jakým způsobem? Řešily se třeba tyto věci u vás doma?

„Když jsem vstupoval do puberty, tak mě udivovalo, že můj dědeček, přesto že byl právník, fáral na dole, kde ho nakonec zavalilo. Rodina z tatínkovy strany byla komunistická a moje babička ještě někdy v roce 1996 vzpomínala na tatíčka Stalina, což pro mě osobně bylo veliké rozčarování. Ovšem byla to stará žena, která nikdy neprohlédla... A z mamčininy strany to zase byl buržoazní původ a vzpomínky na to, že strýc emigroval jen proto, aby mohl ráno jezdit na koni, poté, co mu koně zabavili. V pubertě jsem se dostával ke knihám, dokumentům a poměrně vědomě jsem pátral po tom, co se dělo. Jedna z klíčových knih tohoto období byly Paměti Václava Černého, které jsme si tehdy ještě kopirovali, a já je dodneška mám pouze v tom cyklostylovém „vydání“.

Hry jako S nadějí, i bez ní se snaží vyrovnávat s naší národní minulostí, což není vždy lehké. Jste vy vyrovnán se svou minulostí?

„Ano. Jsem s ní vyrovnán *(smích)*.“

Sám jste se před lety politiky aktivně účastnil – co Vás na ní láká, baví, zajímá?

„Já jsem to měl poměrně jednoduché v tom, že jsem deset let pracoval pro Luboše Zaorálka, což byl od počátku devadesátých let můj kamarád. On byl filozof a odjakživa jsme vedli debaty, které byly inspirující, protože je to velice vzdělaný člověk a dokáže dávat věci do souvislostí. A když potom potřeboval pomoci, pro mě to bylo jednoduché rozhodnutí. Protože vím, že je nezkorumpovatelný, nekrade a má jistou vizi. Tím pro mě představuje naději.“

A jaká tedy politika, z pohledu zevnitř, je?

Jako každá profese má své stinné i dobré stránky. A asi by to chtělo k ní mít korektnější a diferencovanější přístup. Také proto, že to bez ní nejde. Mnohdy média zajímají jen skandály pro palcové titulky. Ale zpravidla je ta reflexe politiky příšerně banální. Řeknu příklad, pokud je nějaká bitva ve sněmovně o klíčový zákon, který mění naše životy, často se pak mluví pouze o hádkách, některých výrociích, ale vůbec si nikdo nedá práci přiblížit korektně a zasvěceně, o co jde ve skutečnosti. Vlastně ta média nedají šanci pochopit lidem drama, které se odehrává na pozadí pěny slov a výroků. Často je to docela napínavé, zvláště když má člověk informace, dokáže pak přečíst, co kdo a proč říká, jestli říká pravdu nebo účelovou lež. A to je to, co by měla dělat především veřejnoprávní média, protože od toho si je platíme jako veřejnou službu. Vztah médií a politiky je problematický a chtělo by jej kultivovat.

Stejně tak je problematická politická kultura uvnitř stran a kvalita lidí, kteří se dostávají k moci a rozhodují o našich životech. Skoro to vypadá, že kromě voleb se lidé přestali po listopadu 89 angažovat a do jisté míry přenechali správu věcí veřejných „profesionálům“. Zdá se mi dnes, při znalosti fungování politických stran, že jim zoufale chybí kvalitní lidé, lidé s názorem, kteří se chtějí

za svůj názor rvát a chtějí svět změnit. Nějak se necháme rychleji znechutit, nebo máme něco jiného na práci a pak jen nadáváme. Média nám předvádějí chmurný obraz politiky, a komu by se pak chtělo do ní vstoupit? Je to jako začarovaný kruh. Výsledkem pak je politika téměř bez ideálů, pouze pragmatická vůle k moci, což bohužel postihuje už i mladou generaci. V tom je tedy dnes poměrně bezútěšná.“

Po válce zde zavládnouší nadšení a touha vše změnit k lepšímu, vybudovat znova blahobytnou společnost, za pár let skončily politickými procesy, lágry a novými hrůzami. Po revoluci 89 zavládlo nadšení a touha budovat blahobytnou společnost, které se nejprve proměnily v „blbou náladu“ a nyní v totální rezignaci a skepsi. Myslíte si, že by ještě dnes mohlo dojít třeba k tomu, co se tady dělo v 50. letech, nebo tyhle události jsou už navždy zažehnány?

„Já doufám, že se to nebude opakovat. Ale víte, jak je to s pamětí... A moc je korumpující a dost neúprosná. A strach o moc a zápas o ni je velice brutální – přesně to popsal Shakespeare v Richardovi III. A dnes Evropa vstupuje do velice nejistých časů. Její rozpad je reálnou možností a ve chvíli, kdy by došlo k velkému ekonomickému propadu a rozpadu hodnot, to mezi lidmi může začít „rudnout“, „hnědnout“, radikalizace může přijít velice rychle, a než to někdo domyslí, tak už může být pozdě. Je to přesně ta chvíle pro vůdce a jiné „spasitele“, kteří už budou vědět, jak na to. A ať bude červený nebo hnědý, na konci jsou vždycky lágry a procesy. A to ve vzduchu visí vždy v takových neklidných dobách. Už brzy se ukáže, zda demokracie je dost silná a zda jsou politici schopni přinést vizi, která by krizí vyřešila. V tom byl právě Václav Havel velký, dokázal vidět a včas rozeznat a také vyslovit to, co visí ve vzduchu, a pojmenovat nebezpečí z toho vyplývající.

Všude je sice uváděno, že hra S nadějí, i bez ní je napsána podle knihy vzpomínek Josefy Slánské, ale co divák v Aréně vlastně uvidí?

„To je velice těžká otázka, protože jsme teprve v počátcích práce. Kdyby se nám povedlo to, co chceme, tak nejspíš uvidí příběh ženy, která propadla víře v komunistickou stranu a která se pokouší znovu interpretovat historii, když jí strana popravila manžela. Je to příběh ženy, která se možná snaží dobrat pravdy, ale nakonec ji spíše retušuje. A Tomáš Vůjtek to napsal krásně, protože tam figurují zlí klauni (jak my je nazýváme), vyšetřovatelé, kteří jsou tam ale, de facto, za nás. Snaží se postavě jménem Ona vysvětlit a ukázat pravdu, ale Ona odmítá některé věci přijmout. A tak ji usvědčují ze lži a z toho, že ty vzpomínky jsou vlastně její obhajobou manžela a velice nepřesnou zprávou o době, že ve skutečnosti nedokáže opustit ideologii strany a podívat se pravdě do očí. Chceme, aby to byla inscenace velice zábavná, možná spíše krutě zábavná, s velkými hereckými příležitostmi. Bude to, doufáme s nadějí, jakýsi krutý kabaret dějin skoro brechtovského ražení.

Se svou minulostí jsem vyrovnána

Rozhovor s Alenou Sasínovou-Polarczyk

Hru S nadějí, i bez ní zkoušíte v období přelomu roku, premiéru má v půlce ledna. Je pro tebe toto období časem naděje (nový rok = nový nepopsaný list před námi) nebo beznaděje (zase jeden rok skončil)?

Toto období – přelomu roku 2011/12 – mi dává naději, že se „S nadějí, i bez ní“ naučím a zároveň propadám, čím dál víc, beznaději, že to nemůžu zvládnout... Času je méně, než si myslíme, a momentálně jsme spolu (já a on) vstoupili do války... Uvidíme, kdo v den narození V. I. Lenina, zvítězí...

Tedy - jsi spíše optimistka či pesimistka? A jde o vrozený nebo získaný pohled na svět? A jak se to projevuje?

Dnes jsem optimistická pesimistka. Zkušenostmi získaný postoj. Dřívější optimismus mi začal protékat mezi prsty... Ale jak známo, protiklady se přitahují, takže jsem v klidu. Rovnováha funguje.

Lidé, kteří přežili těžké životní situace, v nichž se ocitli třeba nespravedlivě, je ve valné většině přežili díky silné víře. Máš také nějakou svou víru, něco, co ti pomáhá „přežít“?

Ano!

A stalo se někdy, že tě naděje opustila úplně?

Ne!

Mnoho lidí, kteří byli nejprve např. nadšenými komunisty, se nakonec dostali na úplně opačný názorový pól. Stalo se tobě někdy v životě, že jsi se pro něco ohromně nadchla, věřila tomu, nakonec vystrízlivěla a učinila „poučení z krizového vývoje“ a zaujala třeba i opačný názor na danou věc?

Ještě, že máme dva póly! A je kam jít! I když je vzdálenost obrovská. Nevzpomínám si, že bych kdy metala názorové salto mortale... Mé ohromné nadšení se netýká žádných ideologií, ale umění a lidí... Jsem šťastný člověk, neboť jsem nemusela činit poučení z krizového vývoje, a tudíž měnit názory.

Narodila jsi se na konci padesátých let – vzpomínáš si, kdy jsi se poprvé dozvěděla o procesech z 50. let? A jakým způsobem? Řešily se třeba tyto věci u vás doma?

Ano. Svou první dekádu jsem žila v uvolňující se době, která otevírala v literatuře zrudnosti politických procesů, sovětské mašinérie, justičních omylů, zvrácenosti bolševického totalitního systému a tyto brožované lahůdky a tisk se povalovaly v policích dědečkovy knihovny. Všudypřítomný Hlas Ameriky a Svobodná Evropa, nekonečné bouřlivé debaty rodičů s prarodiči o politice, které jsme my potomci nemohli neslyšet, ovlivňovaly mé i sourozenců vnímání tehdejší doby. Ale vše jsem začala chápat později. To už byla normalizace a přísný zákaz cokoliv vynést za vrata našeho domu. Členům naší rodiny se totiž nikdy nepodařilo uvěřit marxisticko-leninské filozofii = utopii. A to je dobře.

Hru S nadějí, i bez ní napsal její autor, Tomáš Vůjtek, pro tebe. Jaký je to pocit, být herečkou, pro niž jsou psány hry?;-) To se dnes zase tak často neděje...

Neděje, máš pravdu. Kdysi jsme s Tomem hovořili o nějaké „rozhlasovce“, že by bylo fajn, kdyby něco napsal, poněvadž práci v rozhlase miluji a dobrých textů je jako šafránu, a Tom mi přinesl „Slánskou“! Šok! Divadelní hra oceněná Radokem a já místo před mikrofonom stojím před plným hledištěm. Pocit šílený!!!
Zodpovědnost vůči autorovi a hluboká výčitka sobě, proč jsem to jen vyslovila!
A nepiši se pro mě hry. Jen dvě. Table a pak Renata Putzlacher pro mne napsala mou osudovou ženu – Almu Mahlerovou. Tot' vše.

Byla jsi zvědavá, jak se hra během psaní vyvíjí? A měla jsi třeba možnost ji průběžně, během vzniku číst a třeba i konzultovat s autorem? Nebo jsi byla „postavena“ až před hotový text?

Četla jsem hotový text. Nebyl žádný kontakt před, ani v průběhu. V podstatě jsem netušila, co „VELKÉHO“ Tom píše a napsal.

Znala jsi před tím, než byla hra hotova, osud Josefy Slánské? Pokud ano – lišila se tvá představa o ní od té, kterou jsi si udělala po přečtení hry? A pokud jsi její osud neznala, jaký byl tvůj první dojem z této ženy-postavy na základě přečtení hry?

Je jasné, že jsem o 50. letech měla povědomí. O R. Slánském jsem věděla dost. Ale Josefa byla neznámá. Jen žena komunistického pohlavára. Vyhledala jsem knihu „Zpráva o mém muži“ a tam nahlédla do zdrcujícího osudu této ženy. A dojem ze Slánské? Zásadně! Ji nechápu a zřejmě již nepochopím... Jak mohla po všem, co prožila, stále – do konce života – věřit v ušlechtilost socialismu!?!

Hra má formu jakési koláže textů, není to klasické drama. Je tento tvar rychlých střihů a změn pro herce náročný?

Koláž textů bychom asi neinscenovali. Jsou tam přesně vymezené situace během nichž hlavní hrdinka v jakési nekonečné noční můře stále znovu prožívá klíčové okamžiky svého života a její dva společníci postupně ztvárňují její blízké i jejich katany. Mám před sebou asi nejtěžší text, který jsem za celou svou divadelní éru studovala.

Hry jako S nadějí, i bez ní se snaží vyrovnávat s naší národní minulostí, což není vždy lehké. Jsi ty vyrovnána se svou minulostí?

Já jsem. Ale národ se k tomu nějak nemá. Tak hurá, lidi, přijďte se vyrovnat a prožít... Bude to legrace a pochopíte, že..... ???!!!